

УДК 821.111(71)

ИЩЕНКО Наталя – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської та романо-германської філології, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, вул. Джона Маккейна, 33, Київ, 01042, Україна (natden89@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1206-9158>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.59.2>

Бібліографічний опис статті: Ищенко, Н. (2024). Творчість «поетів Конфедерації» у контексті розвитку канадського романтизму. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 59, 17–23*, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.59.2>

ТВОРЧІСТЬ «ПОЕТІВ КОНФЕДЕРАЦІЇ» У КОНТЕСТІ РОЗВИТКУ КАНАДСЬКОГО РОМАНТИЗМУ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню специфіки художньої картини світу у творчості «поетів Конфедерації», а також їхнього внеску в розвиток канадського романтизму. Встановлено, що діяльність «поетів Конфедерації» сприяла формуванню романтизму в Канаді й виробленню його естетичних принципів, серед яких найважливішими були проголошення інтересу до природи, реального життя простих людей, пріоритет творчої уяви, відображення специфічних особливостей канадської дійсності. У своїй ліриці Ч. Робертс, Б. Кармен, А. Лемпмен, Д. К. Скотт і В. Кемпбелл органічно поєднали народні й літературні традиції, фольклорні структури (теми, образи, мотиви) та жанрові моделі романтизму. У своїй творчості «поети Конфедерації» спиралися на здобутки британських і американських романтиків, зокрема поетів-«лейкістів» (В. Вордсворта, Р. Сауті, С. Т. Колріджа) і Р. В. Емерсона, водночас прагнули розвивати національну канадську літературу й відобразити у своїх творах суттєві риси канадської дійсності. Ч. Робертса часто називають «батьком канадської поезії». У його творах змальовано красу й велич дикої природи Канади, водночас природа постає не просто фоном, на якому розгортаються почуття ліричного героя, а засобом рефлексії, пізнання глибокого особистого зв'язку людини з довоколишнім світом, самозаглиблення й самоаналізу. Творчості А. Лемпмена властиві глибокий зв'язок з природою, лірична краса та дослідження канадського ландшафту. Його поезія часто позначена глибоким почуттям спокою та інтроспекції. Значну увагу в поезії Д. К. Скотта і В. Кемпбелла приділено таємничому, потойбічним силам, які втручаються в життя людей.

Ключові слова: канадська література, романтизм, «поети Конфедерації», ліричний герой, концепт, образ, мотив.

ISHCHENKO Natalia – Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of Slavic and Romano-Germanic Philology, V. I. Vernadsky Taurida National University, 33, John McCain str., Kyiv, 01042, Ukraine (natden89@gmail.com).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1206-9158>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.59.2>

To cite this article: Ishchenko, N. (2024). Tvorchist "poetiv Konfederatcii" u konteksti rozvytku kanads'kogo romantyzmu [The work of the "Confederation poets" in the context of the development of Canadian Romanticism]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. "Philology" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 59, 17–23*, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2023.59.2> [in Ukrainian].

THE WORK OF THE “CONFEDERATION POETS” IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF CANADIAN ROMANTICISM

Summary. *The article is devoted to the study of the specifics of the artistic picture of the world in the works of the “Confederation Poets”, as well as their contribution to the development of Canadian Romanticism. It is established that the activities of the “Confederation Poets” contributed to the formation of romanticism in Canada and the development of its aesthetic principles, among which the most important were the proclamation of interest in nature, the real life of ordinary people, the priority of creative imagination, and the reflection of specific features of Canadian reality. In their poetry, Ch. Roberts, B. Carman, A. Lampman, D.C. Scott, and W. Campbell organically combined folk and literary traditions, folklore structures (themes, images, motifs), and genre models of Romanticism. In their work, the “Confederation Poets” drew on the achievements of British and American romantics, in particular the Lake School of Poets (W. Wordsworth, R. Southey, S.T. Coleridge) and R.W. Emerson, while at the same time striving to develop national Canadian literature and reflect in their works the essential features of Canadian reality. Ch. Roberts is often referred to as the “father of Canadian poetry”. His works depict the beauty and majesty of Canada’s wilderness, where nature becomes not just a backdrop against which the feelings of the lyrical hero unfold, but a means of reflection, understanding a person’s deep personal connection with the world around them, self-absorption and introspection. A. Lampman’s work is characterized by its deep connection to nature, its lyrical beauty, and its exploration of the Canadian landscape. His poetry is often marked by a profound sense of tranquility and introspection. In the poetry of D.C. Scott and W. Campbell, considerable attention is paid to the mysterious, otherworldly forces that interfere in people’s lives.*

Key words: *Canadian literature, Romanticism, “Confederation Poets”, lyrical hero, concept, image, motif.*

Постановка проблеми. Об’єднання трьох британських колоній (Нова Шотландія, Нью-Брансвік, Об’єднана Канада) 1860 р. в нове державне утворення, яке отримало назву Домініон Канада, стало важливою подією канадської історії. Це об’єднання поклало початок формуванню Канади як суверенної демократичної держави й було сприйняте громадянами з великим ентузіазмом. У творчості поетів Конфедерації відображено цей підйом національної свідомості й патріотизму, що охопив канадське суспільство в другій половині XIX ст. Спираючись на традиції вікторіанської літератури та поезії прерафаелітів у Великій Британії, канадські поети зробили значний внесок у формування канадської національної літератури. Їхній творчості притаманні використання традиційних віршованих форм, високий стиль, акцентуація моральних ідей, ритмічність тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «поети Конфедерації» увів в науковий обіг канадський учений і літературний критик Малкольм Росс у передмові до антології «Поети Конфедерації» (“Poets of the Confederation”, 1960) (Ross, 1960). До цієї групи поетів належать Чарльз Робертс (Charles G.D. Roberts, 1860–1943), Блісс Кармен (Bliss

Carman, 1861–1929), Арчібальд Лемпмен (Archibald Lampman, 1861–1899) і Дункан Кемпбелл Скотт (Duncan Campbell Scott, 1862–1947). Інколи до цієї групи зараховують також поета Вілфреда Кемпбелла (Wilfred Campbell, 1861–1918). Вони стали яскравими представниками канадського романтизму, сформованого наприкінці XVIII – на початку XIX ст.

Канадський романтизм – складне й неоднорідне явище. Через специфічні умови розвитку країни він з’явився на сторіччя пізніше, ніж у європейських країнах. Деякі дослідники (Л. Р. Ерлі, Л. МакЛеод, Т. Вейр) навіть висувують гіпотезу, що використання терміна «романтизм» стосовно періоду кінця XIX – початку XX ст. є не зовсім коректним, оскільки він не враховує конкретно-історичні умови й внутрішню логіку розвитку канадського літературного процесу. Т. Вейр назвав творчість «поетів Конфедерації» «північним романтизмом» (Ware, 2000). На думку Л. МакЛеода, транспонування літературно-історичної термінології з контексту однієї національної літератури в іншу неминуче призводить до трансформації сутності поняття (у цьому випадку – поняття «романтизм»), а також його співвідношення з іншими

поняттями, які знаходяться в єдиному логіко-семантичному просторі («вікторіанська література», «модернізм», «екзистенціалізм» і т. ін.), що потребує додаткового роз'яснення й уточнення його специфіки в межах конкретної національної літератури (McLeod, 1964). «У Канаді поети, яких можна було б із високим ступенем вірогідності назвати поетами вікторіанськими – Чарльз Хевіседж, Александер МакЛахлан і Вільям Кербі, якщо називати трьох найвидатніших – випередили митців останньої чверті століття, яких зазвичай називають романтиками. <...> Ба більше, якщо творчість МакЛахлана, Кербі й Хевіседжа містить ознаки вікторіанської поезії, ці ознаки не можна віднести до індустріального, наукового та урбаністичного суспільства, оскільки таке суспільство не існувало у Верхній та Нижній Канаді середини XIX століття» (McLeod, 1964). Натомість Л. МакЛеод пропонує використовувати термін «постромантизм» (англ. *Post-Romanticism*), аргументуючи це тим, що цей термін «визначає історичні й теоретичні засади канадської поезії кінця XIX ст.» і водночас дає підстави включити до парадигми дослідження твори письменників-представників корінних народів, а також врахувати специфіку сучасного інтелектуального контексту (McLeod, 1964).

У дисертації І. М. Сухенко (2003) «Творчість Ч. Робертса і проблеми становлення національної англоканадської літератури» представлено ґрунтовне дослідження анімалістичних оповідань Ч. Робертса. На думку літературознавиці, синтез фактографічності й документальності з художніми елементами допоміг письменникові відобразити суттєві елементи канадської дійсності. «Саме в анімалістичних оповіданнях Ч. Робертсу вдалося показати канадський національний характер, його формування не лише з точки зору географічного детермінізму <...> а й історико-культурні обставини цього процесу» (Сухенко, 2003, с. 47–48).

Метою нашої статті є дослідження специфіки художньої картини світу у творчості «поетів Конфедерації», а також їхній внесок у розвиток канадського романтизму.

Завдання статті: 1) висвітлити естетичні принципи представників групи «поетів Конфедерації»; 2) простежити взаємодію

народних і літературних традицій у канадському романтизмі; 3) встановити жанрові особливості ліричних творів «поетів Конфедерації»; 4) виявити своєрідність індивідуальних стилів письменників, їхніх підходів до ліричних жанрів та художні новації.

Виклад основного матеріалу.

1880 р. молодий поет Чарльз Робертс, який на той момент був студентом Університету Нью-Брансвіка, опублікував свою першу збірку поезій «Оріон та інші вірші» (“Orion and Other Poems”). Ця збірка відіграла велику роль у становленні канадського націоналізму й надихнула ціле покоління поетів. Поет Арчібальд Лемпмен, який тоді навчався у Трініті-коледжі в Торонто, з великим ентузіазмом писав про своє перше знайомство з поезією Ч. Робертса у студентські роки: «Я просидів більшу частину ночі, читаючи й перечитуючи збірку “Оріон” у стані шаленого хвилювання, а лігши спати, не міг зімкнути очей. Мені здавалося дивовижним, що таку роботу міг створити канадець, молода людина, один із нас. Це був ніби голос із якогось нового мистецького раю, який закликав нас прокидатися і творити» (Lampman, 1996, р. 94).

На формування канадського романтизму вплинули досягнення британських поетів-романтиків, зокрема представників «Озерної школи» (англ. *the Lake School of Poets*) – В. Вордсворта, Р. Сауті, С. Т. Колріджа). Поети-«лейкісти» дуже любили природу й цікавилися народною творчістю, що давало їм імпульс для віршів. Вони з захопленням сприйняли Велику Французьку революцію, а згодом побачили нездійсненність її ідеалів – рівності, свободи, братерства. Як зазначає Д. Наливайко, «вони були митцями одного покоління, які пройшли в чомусь схожий шлях духовного і творчого розвитку, <...> вони були першими крупними романтиками, першовідкривачами, теоретиками нового напрямку» (Наливайко, 2001, с. 261). У передмові до другого видання збірки «Ліричні балади» (“Lyrical Ballads, with a Few Other Poems”, 1800), яка стала теоретичним маніфестом англійського романтизму, В. Вордсворт заявив про відмову від канонів класицизму, необхідність демократизації проблематики в поезії, розширення тематичного діапазону, реформи віршування й поетичної мови.

Спираючись на художні досягнення британських романтиків, поети Конфедерації прагнули відтворити унікальні риси природного світу Канади, у якому вони жили й творили. Природа в їхніх творах є провідним концептом. Вона стає засобом рефлексії, розкриття внутрішнього «Я» ліричного героя, душі творчо обдарованої особистості. На цьому акцентував увагу Ч. Робертс, який писав: «Поезія про природу – це не просто опис пейзажу у віршованій формі, а вираження одного з багатьох життєво важливих зв'язків між зовнішньою нудьгою і “глибинним серцем людини”» (Roberts, 1974, p. 281). Ч. Робертса часто називають «батьком канадської поезії». У його творах змальовано красу й велич дикої природи Канади, водночас природа стає не просто фоном, на якому розгортаються почуття ліричного героя, а засобом рефлексії, пізнання глибокого особистого зв'язку людини з довколишнім світом, самозаглиблення й самоаналізу.

Збірка Ч. Робертса «У різних тонах» (“In Divers Tones”, 1886) містить найвідоміший його вірш «Повернення до Тантрамара» (“The Tantramara Revisited”). Після тривалої відсутності ліричний герой вірша повертається до улюбленого місця (болота Тантрамар у Нью-Брансвіку), який у юності «вразив» його «захопленням» (“how once it stung me with rapture”), і він прагне знову відчути «давню солодкість» (“old-time sweetness”), яку колись там відчував. У вірші розкрито контраст між вічністю краси природи й обмеженою тривалістю людського життя: споглядаючи узбережжя й зелені пагорби, ліричний герой зауважує, що в природному світі нічого не змінилось (“no change”) з часу його від'їзду. Однак, розмірковуючи про минуність людського життя, ліричний герой не наважується наблизитись до природного краєвиду, побоюючись, що якщо підійде надто близько, то побачить «навіть тут руки випадковості та змін» (“the hands of chance and change”). Натомість він прагне зберегти в пам'яті «прекрасну ілюзію» (“the darling illusion”) краси природного світу, що є однією з небагатьох констант його буття.

Наступна збірка Ч. Робертса, що з'явилася 1893 року, містить цикл сонетів «Пісні звичайного дня» (“Songs of the Common Day”),

який описує сезонні цикли життя приморського села. У цьому циклі виявилися риси романтичного світосприйняття, чуттєвість, зосередженість на стосунках між людиною і світом природи. Дж. Кеппон відзначив, що для поезії Ч. Робертса притаманні експерименти зі стилем, формою і тематикою. Літературознавець писав: «Його поезія про природу – чи не найглибша за силою поетичної пристрасті й досвіду автора. Вона ґрунтується на чистому естетизмі, який іноді переплітається з елегантними думками або моральними ідеями в дусі В. Вордсворта. Однак цінність цієї поезії – саме в прекрасних, сяючих імпресіоністичних образах, які вона являє читачеві» (Canadian, 1916, p. 47).

У другій половині ХХ ст. увагу дослідників привертала здебільшого регіональна лірика Ч. Робертса, у якій відображено своєрідність локального колориту маленьких містечок і селищ Канади, краса її озер, лісів, річок і гір. Однак творчий доробок письменника набагато ширший за тематикою і проблематикою. Всесвітню славу Ч. Робертсу принесли понад 250 оповідань про тварин, які він написав між 1892 та 1935 рр. Написані від імені полівок, круків, оленів, ведмедів та багатьох інших істот, ці історії викликають велику симпатію до тварин, які героїчно борються за виживання в суворій природі.

1897 р. письменник разом зі своєю дружиною та чотирма дітьми покинув Нью-Брансвік і переїхав до Нью-Йорка. Там він створив «Нью-Йоркські ноктюрни» (“New York Nocturnes”, 1898) – цикл віршів, присвячених любовним переживанням і сучасному міському життю. Ч. Робертс тривалий час подорожував світом, мешкав у Франції, Німеччині, Англії.

Коли розпочалася Перша світова війна, Ч. Робертс вступив до британської армії (стверджуючи, що він на десять років молодший за свій 54-річний вік) і до 1916 р. займався бойовою підготовкою солдатів кавалерії. Згодом був переведений до канадської армії і працював у Канадському офісі військових записів у Лондоні. На цій посаді Ч. Робертс об'їздив поля битв Західного фронту, писав журналістські статті про криваві реалії війни, а також воєнну лірику. Зокрема, у вірші «Перехід» (“Going Over”, 1919) жорстокість шкваль-

ного вогню протиставляється мрії солдата про дівочий голос.

Блісс Кармен деякий час жив у Шотландії, вивчаючи фізику, математику й філософію в Единбурзькому університеті. 1883 р. він повернувся до Канади, розглядаючи можливість побудови кар'єри у сфері юриспруденції або інженерії, але натомість вступив до Гарварду, де студіював англійську літературу й філософію. У передмові до збірки *“Canadian Poets and Poetry”* (1916) Дж. Гарвін писав: «Він величніший за інших, більш відомих поетів, бо його філософія відображає благороднішу й більш всеохопну філософію життя й існування. Блісс Кармен досягнув більше, ніж інші представники його покоління, бо він краще за них усвідомлював, що Вічний Поет завжди невпинно шукає засоби вираження» (*Canadian*, 1916, р. 5).

По материнській лінії Б. Кармен був далеким родичем американського поета Р. В. Емерсона (*Ralph Waldo Emerson*, 1803–1882), який очолив літературний рух трансценденталізму. Риси трансцендентальної філософії яскраво виявилися в поетичній творчості самого Б. Кармена, який вважав, що Божу «правду» й «мудрість» можна інтуїтивно відчутти через спорідненість зі світом природи. Серед найвідоміших збірок Б. Кармена – *“Songs of Vagabondia”* (1894), *“More Songs from Vagabondia”* (1896), *“Last Songs from Vagabondia”* (1900). У цьому циклі віршів митець дослідив особливі емоційні та духовні стани людини, що виникають у результаті побудови глибокого особистісного зв'язку з природою.

На художнє світобачення А. Лемпмена вплинула творчість Дж. Кітса, В. Вордсворта, Ч. Робертса, Т. Карлайла. На думку митця, природа є незалежною сутністю, окремою від людини і її турбот. Вона наділена великою могутністю і може впливати на емоційний стан споглядача: *“And I will ask myself what golden madness, / What balmed breaths of dreamland spicery, / What visions of soft laughter and light sadness / Were sweet last month to me”* [Lampman, 2012, р. 93]. У своїх віршах (зокрема, *“The Frogs”*, *“Among the Timothy”*) А. Лемпмен оспівував цілющу силу природи, яка здатна принести мир і спокій людині на тлі урбанізованого північноамериканського суспільства. Характерними рисами творчості

митця є культ природи (образи людей у його творах з'являються рідко), увага до деталей (ліричний герой відслідковує найменші зміни в природному світі), психологічний паралелізм (природа відображає переживання ліричного героя, впливає на його настрій). Із часом поезія А. Лемпмена стала більш інтроспективною, поет став приділяти більше уваги розкриттю внутрішнього світу людини. Улюбленим жанром митця був сонет, однак на пізньому етапі творчості він багато експериментував із жанровими формами, зокрема із верлібром (*“The Railway station”*).

Д. К. Скотт у своїй творчості звертався до таких жанрів, як сонети, катрени, балади, елегії, експериментував із верлібром. Йому належать збірки *«Чарівний дім та інші вірші»* (*“The Magic House and Other Poems”*, 1893), *«Праця і янгол»* (*“Labor and the Angel”*, 1898), *«Вірші й балади з Нового світу»* (*“New World Lyrics and Ballads”*, 1905), *«Шлях північного сьйва»* (*“Via Borealis”*, 1906) та ін. Письменник тривалий час працював у канадському уряді, займався питаннями інтеграції корінних народів Канади, багато подорожував країною та відвідував поселення різних індіанських племен, що обумовило тематику й проблематику його творчості. Для лірики Д. К. Скотта характерне захоплення екзотикою життя корінних народів, однак разом з тим він висловлює занепокоєння щодо поступового знищення канадським урядом їхньої автентичної культури і формування гомогенного канадського суспільства.

Тематику збірки *«Чарівний дім та інші вірші»* визначають бінарні опозиції «природне – надприродне», «минуле – майбутнє», «реальне – уявне». У вірші *«Чарівний дім»* (*“The Magic House”*) зображено будинок, наділений магичними властивостями, у якому буденні речі за допомогою уяви перетворюються на щось надзвичайне. Цей будинок є алегоричним образом, у якому відображено здатність людського розуму створювати фантастичні світи. У збірці виявилися характерні риси романтичного світобачення – віра в тісний зв'язок між природним середовищем, людським досвідом і таємничим, містичним, надприродним світом, що поза межами розуміння людини.

Д. К. Скотт брав активну участь у житті канадської літературної спільноти. Він був

президентом Королівського товариства Канади (англ. *the Royal Society of Canada*), підтримував молодих канадських авторів і виступав за популяризацію національної канадської літератури в Північній Америці та у світі.

В. Кемпбелл – канадський драматург, критик, автор численних романів і оповідань. Він навчався в Університеті Торонто, у 1886–1890 рр. був священником, згодом працював у канадському уряді. Найвідомішою збіркою В. Кемпбелла є «Озерна лірика та інші вірші» (“*Lake Lyrics and Other Poems*”, 1889), у якій оспівано красу канадського озера Гурон, розташованого між штатом Мічиган (США) на заході й провінцією Онтаріо (Канада) на північному сході. Він активно розробляв жанр балади, запозичивши з народної балади такі риси, як поєднання лірики й епосу, фантастичність сюжетів, традиційні образи й символи, деякі мотиви (вплив потойбічних сил на життя людини, духовне випробування та ін.), художній паралелізм (життя природи і людини), розмовні конструкції. У своїх літературних баладах В. Кемпбелл зображував повсякденність скромних трудівників, простих людей, водночас розробляв фантастичні, містичні сюжети. Так, у баладі «Мати» (“*The Mother*”), опублікованій 1891 р., втілено історію померлої матері, яка постає з могили, щоб забрати свою (живу) дитину в потойбічний світ.

Митець пишався своїм англо-шотландським походженням, цікавився питаннями

мистецтва, людської еволюції, етнології. Патріотизм В. Кемпбелла і його інтерес до історії відображено в романах «Ян Оркадський» (“*Ian of the Orcades*”, 1906), «Прекрасний повстанець» (“*A Beautiful Rebel*”, 1909) та «Річард Фрізелл» (“*Richard Frizzell*”, 1909–1910).

Висновки. Отже, діяльність «поетів Конфедерації» сприяла формуванню романтизму в Канаді й виробленню його естетичних принципів, серед яких найважливішими були проголошення інтересу до природи, реального життя простих людей, пріоритет творчої уяви, відображення специфічних особливостей канадської дійсності. У своїй ліриці Ч. Робертс, Б. Кармен, А. Лемпмен, Д. К. Скотт і В. Кемпбелл органічно поєднали народні й літературні традиції, фольклорні структури (теми, образи, мотиви) і жанрові моделі романтизму. Значну увагу в поезії Д. К. Скотта і В. Кемпбелла приділено таємничому, потойбічним силам, які втручаються в життя людей.

У зв’язку з тим, що доробок «поетів Конфедерації» в українському літературознавстві залишається малодослідженим, подальше вивчення жанрово-стильових особливостей творів Ч. Робертса, Б. Кармена, А. Лемпмена, Д. К. Скотта і В. Кемпбелла сприятиме виявленню тенденцій та поетики канадської літератури кінця ХІХ – початку ХХ. ст., розкриттю художньої специфіки канадського романтизму.

ЛІТЕРАТУРА

- Наливайко Д. С., Шахова К. О.** Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. 416 с.
- Сухенко І. М.** Творчість Ч. Робертса і проблеми становлення національної англоканадської літератури : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04; Дніпропетровський національний університет. Дніпропетровськ, 2003. 215 с.
- Canadian Poets and Poetry* / edited by J. W. Garvin. New York : Frederick A. Stokes Company, 1916. 471 p.
- Lampman A.** *The Poems of Archibald Lampman*. Los Angeles : HardPress, 2012. 520 p.
- Lampman A.** *Two Canadian Poets : A Lecture. The Essays and Reviews of Archibald Lampman* / edited by D. M. R Bentley. London : Canadian Poetry Press, 1996. P. 91–114.
- McLeod L.** *Canadian Post-Romanticism : the Context of Late Nineteenth-Century Canadian Poetry. Canadian Poetry : Studies, Documents, Reviews*. 1984. Vol. 14. URL : <https://canadianpoetry.org/volumes/vol14/mcleod.html> (дата звернення : 26. 07. 2024).
- Roberts C. G. D.** *The Poetry of Nature. Selected Poetry and Critical Prose* / edited by W. J. Keith. Toronto : University of Toronto Press, 1974. P. 276–281.
- Ross M.** Introduction. *Poets of the Confederation*. Toronto : McClelland and Stewart, 1960. P. vii–xii.
- Ware T.** *A Northern Romanticism : Poets of the Confederation*. Nepean : Tecumseh Press, 2000. 528 p.

REFERENCES

- Garvin, J. W.** (Ed.). (1916). *Canadian Poets and Poetry*. Frederick A. Stokes Company [in English].
- Lampman, A.** (2012). *The Poems of Archibald Lampman*. HardPress [in English].
- Lampman, A.** (1996). "Two Canadian Poets: A Lecture". In D. M. R Bentley (Ed.), *The Essays and Reviews of Archibald Lampman* (pp. 91–114). Canadian Poetry Press [in English].
- McLeod, L.** (1984). Canadian Post-Romanticism: the Context of Late Nineteenth-Century Canadian Poetry. *Canadian Poetry: Studies, Documents, Reviews* (Vol. 14). Retrieved July 26, 2024, from <https://canadianpoetry.org/volumes/vol14/mcleod.html> [in English].
- Nalyvaiko, D. S., Shakhova, K. O.** (2001). *Zarubizhna literatura XIX storichchia. Doba romantyzmu [World Literature of the 19th Century. The Era of Romanticism]*. Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].
- Roberts, C. G. D.** (1974). "The Poetry of Nature." In W. J. Keith (Ed.), *Selected Poetry and Critical Prose* (pp. 276–281). University of Toronto Press [in English].
- Ross, M.** (1960). Introduction. In *Poets of the Confederation* (pp. vii–xii). McClelland and Stewart [in English].
- Sukhenko, I. M.** (2003). *Tvorchist Ch. Robertsa i problemy stanovlennia natsionalnoi anhlokanadskoi literatury [Ch. Roberts's works and the problems of the formation of national Anglo-Canadian literature]*. (Doctor's thesis). Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
- Ware, T.** (2000). *A Northern Romanticism: Poets of the Confederation*. Tecumseh Press [in English].